

Alena Petruželková

Knihovna Památníku národního písemnictví
Praga, Republika Czeska
petruzelkova@pamatnik-np.cz

Biblioteki muzealne w Stowarzyszeniu Muzeów i Galerii (SMiG) oraz sieci bibliotecznej w Republice Czeskiej

Streszczenie: Autorka opisuje w artykule historię współpracy bibliotek muzealnych w Czechosłowacji, a potem w Republice Czeskiej. Szczególnie koncentruje się na ewolucji czeskich organizacji branżowych oraz zakresie ich obecnych działań. Wskazuje też kierunki rozwoju czeskich bibliotek muzealnych (badania, digitalizacja, promocja), ich silną pozycję w środowisku bibliotekarskim oraz ważną rolę, jaką odgrywają w życiu macierzystych muzeów.

Słowa kluczowe: biblioteki muzealne, czeskie biblioteki muzealne, stowarzyszenia bibliotekarskie, Komisja Biblioteczna Stowarzyszenia Muzeów i Galerii Republiki Czeskiej

Wprowadzenie

Niezależna sieć bibliotek muzealnych w Czechach powstała już w latach 50. XX w., a tradycja regularnych spotkań bibliotekarzy muzealnych sięga lat 70. XX w., kiedy to zdefiniowano tematy ważne dla specyfiki działalności bibliotek muzealnych. Tematy te zostały uwzględnione w głównej linii programowej Komisji Bibliotecznej Stowarzyszenia Muzeów i Galerii Republiki Czeskiej SMiG (Knihovnická komise Asociace muzeí a galerií České republiky – AMG)¹ w roku 2013. Komisja Biblioteczna została włączona do Stowarzyszenia w 1997 r. jako jedna z wyspecjalizowanych komisji branżowych.

Regularne spotkania w ramach krajowego seminarium Komisji Bibliotecznej poświęcone są konkretnym obszarom działalności, takim jak digitalizacja rzadkich i zagrożonych zbiorów bibliotecznych czy zachowanie tradycyjnych zbiorów bibliotecznych. Organizowane są warsztaty i nieformalne spotkania przydatne w wymianie doświadczeń. Członkowie komisji są również zaangażowani w tworzenie wspólnych baz danych, przygotowywanie projektów wystawienniczych i reprezentację komisji na zewnątrz.

Na poziomie krajowej sieci bibliotek w Republice Czeskiej (RC) biblioteki muzealne uczestniczą w przygotowywaniu dokumentów legislacyjnych i koncepcyjnych, współpracują także przy tworzeniu wspólnego katalogu centralnego Republiki Czeskiej, który poprzez prezentację opisów bibliograficznych służy podniesieniu rangi zbiorów bibliotecznych w całym kraju. W Centralnej Radzie Bibliotecznej RC (Ústřední knihovnická rada ČR) Komisja Biblioteczna włączona jest w działania Grupy Roboczej ds. Stałego Przechowywania Tradycyjnych Dokumentów Bibliotecznych (Pracovní skupina trvalého uchování tradičních dokumentů).

¹ Knihovnická komise AMG. W: *Asociace muzeí a galerií ČR* [online]. [Dostęp 23.01.2020]. Dostępny w: <https://www.cz-museums.cz/web/amg/organy-amg/komise/knihovnicka-komise>.

Biblioteki muzeów i galerii

W Republice Czeskiej biblioteki muzeów i galerii są integralną częścią systemu bibliotek, zgodnie z definicją zawartą w § 3 *Ustawy o bibliotekach oraz warunkach prowadzenia publicznej działalności bibliotecznej i usług informacyjnych* nr 257/2001 Dziennika Ustaw².

W typologii bibliotek są one definiowane jako biblioteki podstawowe z księgozbiorem specjalistycznym. Na dzień 1 marca 2019 r. w prowadzonej przez Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej (Ministerstvo kultury ČR) ewidencji bibliotek zarejestrowano 144 biblioteki muzeów i galerii.

Warunkiem wpisania biblioteki do ww. ewidencji jest spełnienie obowiązków określonych m.in. w § 4 ustawy o bibliotekach, czyli świadczenie publicznych usług bibliotecznych i informacyjnych ogółowi społeczeństwa. Ze względu na klasyfikację bibliotek jako jednostek organizacyjnych muzeów i galerii biblioteki te podlegają również *Ustawie o zbiorach* nr 122/2000 Dziennika Ustaw³, przestrzeganie której nadzoruje Departament Muzeów Ministerstwa Kultury.

Biorąc pod uwagę unikatowość kolekcji, biblioteki muzealne regularnie otrzymują dotacje z Ministerstwa Kultury, w szczególności z podprogramów Publicznych Usług Informacyjnych świadczonych przez biblioteki (Program Veřejné informační služby knihoven – dalej VISK) oraz programów związanych z digitalizacją (VISK 5, 6, 7).

Historia Komisji Bibliotecznej SmiG

Historię wzajemnej współpracy bibliotek muzealnych opracowano przy okazji 30 corocznego seminarium bibliotekarzy muzeów i galerii, które odbyło się w 2006 r. w Muzeum Narodowym w Pradze (Národní muzeum v Praze). Dokonali tego Jaroslav Vrchoťka (1973–1990), założyciel komisji i jej pierwszy przewodniczący, oraz Jarmila Okrouhlíková, ówczesna przewodnicząca komisji. Seria ich artykułów została opublikowana w miesięczniku dla bibliotek „Čtenář”⁴.

Współpraca bibliotek muzealnych w ramach profesjonalnej organizacji rozpoczęła się w połowie lat 50. ubiegłego wieku. Wtedy przy Centralnej Radzie Bibliotecznej powstała Sekcja Bibliotek Muzealnych. *Ustawa o bibliotekach* z 1959 r. (nr 53/1959 Dz.U.) potwierdziła istnienie niezależnej sieci bibliotek muzealnych i włączyła ją do czechosłowackiej sieci bibliotek. Kolejnym kamieniem milowym w historii współpracy bibliotek muzealnych był rok 1973, kiedy w Teplicach odbyło się pierwsze historyczne spotkanie bibliotekarzy muzealnych, którego głównym celem było stworzenie platformy organizacyjnej dla przyszłej współpracy. Ponadto konieczne było opracowanie wytycznych metodologicznych dotyczących administracji, rejestracji i wykorzystania zbiorów książek

² Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb [online]. [Dostęp 23.01.2020]. Dostępny w: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy.

³ Zákon č. 122/2000 Sb.: Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. W: *Zákony pro lidi* [online]. [Dostęp 24.01.2020]. Dostępny w <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-122>.

⁴ Zob. VRCHOTKA, J. Semináře pro muzejní knihovníky. Část 1. *Čtenář* 2006, č. 7–8, s. 248; VRCHOTKA, J. Semináře pro muzejní knihovníky. Část 2. *Čtenář* 2006, č. 9, s. 296–298; OKROUHLÍKOVÁ, J. Semináře pro muzejní knihovníky. Část 3. *Čtenář* 2006, č. 10, s. 373–375.

w bibliotekach muzealnych i galeriach. W celu wypełnienia tych zadań w Centralnym Instytucie Muzeologicznym Muzeum Narodowego (Ústřední Muzeologický kabinet Národního muzea v Praze) powołano pierwszą Komisję Biblioteczną, która miała organizować kolejne spotkania.

Piętnaste seminarium (1990 r.) dotyczyło dalszego kształtu komisji, która działała w ramach Centralnego Instytutu do roku 1991. Zgodnie z sugestią ówczesnej przewodniczącej Helgi Turkovej, dyrektor Biblioteki Muzeum Narodowego w Pradze (Knihovny Národního muzea v Praze), komisja została przeniesiona do Biblioteki Muzeum Narodowego. Od 1997 r. komisja jest stałym komite-tem branżowym Stowarzyszenia Muzeów i Galerii Republiki Czeskiej. Jej działalność reguluje regu-lamin wewnętrzny (zatwierdzony na sesji plenarnej w 2004 r.), w ramach którego powstają zasady i zadania zarówno koncepcyjne, jak i organizacyjne.

Główne linie programowe (2013 r.)

Główne zadania działań komisji to:

1. Wspieranie działalności bibliotek muzealnych i galerii (zapewnianie etycznego i zawodowego zaplecza bibliotekarzom muzeów i galerii oraz umacnianie pozycji bibliotek muzealnych w ich własnych instytucjach).
2. Współpraca z innymi instytucjami pamięci (muzea, galerie, archiwa, biblioteki i instytucje dzie-dzictwa).
3. Współpraca z:
 - a) Departamentem Literatury i Bibliotek Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej (Oddělení li-teratury a knihoven MK ČR),
 - b) Departamentem Muzeów Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej (Odbor muzeí MK ČR),
 - c) Centralną Radą Biblioteczną,
 - d) Stowarzyszeniem Bibliotekarzy i Pracowników Informacji Republiki Czeskiej (Svaz knihovní-ků a informačních pracovníků ČR),
 - e) Stowarzyszeniem Bibliotek Republiki Czeskiej (Sdružením knihoven ČR),
 - f) Centralnym Katalogiem Republiki Czeskiej (Souborný katalog ČR) i władzami państwowymi Republiki Czeskiej.

Przedstawiciele komisji reprezentują interesy bibliotekarzy w ramach stowarzyszeń zawodo-wych lub w organach koncepcyjnych, takich jak Centralna Rada Biblioteczna, gdzie promują in-teresy bibliotek muzealnych w tworzeniu przepisów ustawowych i wykonawczych. Zarząd ko-misji poświęcił na przykład wiele uwagi pracom nad koncepcją rozwoju bibliotek i jej wdroże-niem. Od początku 2016 r. intensywnie uczestniczył w procedurze konsultacji nowelizacji *Ustawy o bibliotekach*.

Aktywny udział w budowie Centralnego Katalogu Republiki Czeskiej, w którym gromadzone są informacje o dokumentach i ich dostępności w zbiorach czeskich bibliotek (85 muzeów i galerii z łącznej liczby 500 bibliotek), jest jedną z form współpracy wpływającą na pozycję bibliotek muzealnych wśród innych bibliotek publicznych.

4. Edukacja bibliotekarzy muzeów i galerii (przygotowanie i realizacja regularnych seminariów Komisji Bibliotecznej SMiG, szkolenia dla bibliotekarzy). Departament Centralnego Katalogu Biblioteki Narodowej Republiki Czeskiej we współpracy z Komisją Biblioteczną SMiG przygotował specjalistyczne szkolenie w zakresie katalogowania dla bibliotekarzy muzealnych i galerii. Zwrócono uwagę na stosowanie zasad katalogowania zbiorów, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów specjalnych bibliotek. Dalsze szkolenia koncentrowały się na tworzeniu i udostępnianiu rekordów wzorcowych.
5. Prezentacja oraz promocja działalności bibliotek muzealnych i galerii zarówno wśród profesjonalistów, jak też ogółu społeczeństwa (za pośrednictwem mediów, wystaw, baz danych). Dobrym przykładem jest tu Projekt ART Gateway (portal bibliotek sztuki i architektury), którego realizacja nabrała tempa w roku 2008.

Jednym z głównych zadań Komisji Bibliotecznej jest podnoszenie świadomości na temat działalności bibliotek muzealnych i galerii nie tylko wśród profesjonalistów, ale przede wszystkim wśród szerokiej publiczności. W ostatnich latach zyskaliśmy rozgłos podczas Tygodnia Bibliotek, a także opublikowaliśmy szereg artykułów w specjalistycznych czasopiśmie bibliotecznych i muzealnych.

Z prac komisji w nowym tysiącleciu

W nowym tysiącleciu prace komisji koncentrują się szczególnie na organizowaniu seminariów. Wykłady i warsztaty na seminarium SMiG mają wiele celów, ale jednym z głównych jest podniesienie poziomu profesjonalnej wiedzy bibliotekarzy. W tym celu zapraszani są specjaliści z różnych dziedzin, z przedstawicielami administracji państwowej włącznie. Goście dobierani są tak, aby tematyka spotkań objęła całe spektrum działalności bibliotek muzealnych. Chodzi na przykład o kwestie legislacyjne, katalogowanie, konserwację lub efektywne pozyskiwanie dotacji. Wyżej wymienione tematy regularnie występują w programach naszych seminariów.

Digitalizacja

Jak już wspomniano, temat digitalizacji, która stanowi jeden z najbardziej dynamicznych kierunków rozwoju czeskiego bibliotekarstwa, wielokrotnie pojawiał się na seminariach. Nie ulega wątpliwości, że w kontekście digitalizacji biblioteki muzealne nie należą do pionierów rozwoju, wykorzystują już istniejące możliwości, nie torują nowych dróg. Jednak bibliotekarze często inicjują w swoich instytucjach temat digitalizacji lub przekazują pracownikom instytucji macierzystych wiedzę na temat opracowywania standardów tego procesów. Pod tym względem mają szansę pełnić rolę pomostu między muzeum i działającą w jego strukturach biblioteką.

Głównym źródłem informacji w Czechach na temat działań digitalizacyjnych – nie tylko bibliotek muzealnych – jest [Rejestr Digitalizacji](#)⁵. Pod koniec 2018 r. rejestr zawierał 48 instytucji muzealnych i galerii, które złożyły wnioski o digitalizację całego zasobu bądź kontynuację digitalizacji,

⁵ Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 15.02.2020 r.

łącznie na 4490 obiektów. Najbardziej aktywnym digitalizatorem wśród muzeów jest Muzeum Żydowskie w Pradze (526 obiektów).

Biblioteki regularnie wykorzystują dwa źródła funduszy – programy grantowe Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej: VISK 6 „Krajowy program cyfrowego dostępu do rzadkich dokumentów Memoriae Mundi Series Bohemica” oraz VISK 7 „Krajowy program cyfrowego dostępu do dokumentów zagrożonych degradacją papieru kwaśnego – Kramerius”. VISK 7 sfinansował największą liczbę zdigitalizowanych przez muzea i galerie dokumentów. Kolejnym ważnym źródłem finansowania, zarówno pod względem całkowitej kwoty finansowej, jak i liczby przetworzonych dokumentów jest tzw. digitalizacja regionalna. Realizację regionalnych projektów digitalizacji datujemy na rok 2013 – pojawiły się one wówczas w związku z cyfryzacją administracji państwowej. Działania te podejmują zwykle biblioteki regionalne. Jeśli dodamy dane o digitalizacji z programu VISK 7 i digitalizacji regionalnej (łącznie 3945 obiektów), okaże się, że głównym filarem działań digitalizacji bibliotek muzealnych stanowią właśnie te dwa źródła.

Prezentacja komisji bibliotecznej

W latach 2013–2014 komitet komisji skupił się na prezentacji bibliotek muzeów i galerii szerszej publiczności, w tym środowisku bibliotekarskim. Na walne zgromadzenie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Republiki Czeskiej SKIP w 2013 r. członkowie komitetu przygotowali panele promocyjne dotyczące bibliotek muzealnych. W programie sesji głównej zgromadzenia uwzględniono referat dotyczący bibliotek muzeów i galerii, który opublikowano w drukowanej i internetowej wersji czasopisma bibliotekarskiego „Duha”⁶. Przy tej okazji walne zgromadzenie zaproponowało i przyjęło również dokument zatytułowany *Główny program działań Komisji Bibliotecznej SMiG*.

Owocem współpracy Komisji Bibliotecznej, zarządu Stowarzyszenia Muzeów i Galerii Republiki Czeskiej ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy RC było zawarcie w programie Stowarzyszenia Bibliotekarzy RC oświadczenia, że Komisja Biblioteczna jest jedną z jego sekcji oraz deklaracji współpracy między tymi dwoma stowarzyszeniami. W efekcie 18 Tydzień Bibliotek (6–12.10.2014) będący ogólnokrajowym wydarzeniem organizowanym corocznie przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy RC skoncentrował się na bibliotekach muzealnych i galeriach. Z tej okazji członkowie komitetu opublikowali serię artykułów o bibliotekach muzealnych w branżowym miesięczniku „Reader”. W celu promowania pracy bibliotek muzeów i galerii w 2014 r. przygotowano także wirtualną wystawę ze zbiorów muzeów i galerii na portalu Europeana [Co publikowano i przeczytano na polach bitew I wojny światowej](#).

Podstrona internetowa komisji, która dotąd działała w ramach strony internetowej Muzeum Sztuki Dekoracyjnej w Pradze, została przeniesiona na stronę Stowarzyszenia Muzealników, gdzie od tej pory jest regularnie aktualizowana⁷. W tym samym czasie powstała elektroniczna forma informatora z danymi teleadresowymi bibliotek muzealnych. Informacje na temat poszczególnych bibliotek są dostępne w *Ogólnokrajowym informatorze muzeów i galerii AMG* i w *Centralnym informatorze bibliotek i instytucji informacyjnych w Republice Czeskiej*, czyli w tzw. bazie ADR.

⁶ BĚHLOVÁ, Š. Knihovny muzeí a galerii. *Duha* 2013, č. 2.

⁷ *Knihovnická komise AMG* [online]. [Dostęp 07.04.2020]. Dostępny w: <https://www.cz-museums.cz/web/amg/organy-amg/komise/knihovnicka-komise>.

Metodyczne Centrum Kultury Książki i Muzeów Literackich

Aby wesprzeć działalność bibliotek muzealnych i innych instytucji pamięci, pod koniec 2014 r. w muzeum – Pamiątniku Literatury Narodowej (Památníku národního písemnictví) powstało Centrum Metodyczne Kultury Książki i Muzeów Literackich (Metodické centrum pro knižní kulturu a literární muzea, dalej MC), które stało się jednym ze specjalistycznych centrów muzealnych Ministerstwa Kultury.

Działalność centrum obejmuje dwa obszary, z których pierwszy to specjalistyczne seminaria i konferencje poświęcone kulturze książki. Drugim obszarem, na którym koncentruje się centrum, jest pomoc metodologiczna organizacjom pamięci w zakresie podstawowej konserwacji i zachowania zbiorów związanych z literaturą i kulturą książki, a także w zakresie wystawiennictwa i edukacji w muzeach literackich.

Działalność wydawnicza MC koncentruje się na tematach z zakresu opieki i ochrony zbiorów książkowych (*Metodologia badania stanu fizycznego współczesnych zbiorów bibliotecznych*. PNP i MZM 2018), a także z zakresu wystawiennictwa i edukacji. W ramach działań redakcyjnych oraz organizacji konferencji, kolokwiów i seminariów MC współpracuje z innymi instytucjami pamięci, np. Biblioteką Narodową Republiki Czeskiej (Národní knihovna ČR), Muzeum Narodowym, Muzeum Ziemi Jindřichowskiej (Muzeum Jindřichohradecka).

Portal muzeów literackich i miejsc pamięci PNP

[Portal Muzeów i Miejsc Pamięci o Literaturze](#), który działa od roku 2016, realizuje cele sformułowane w krajowej polityce kulturalnej i jest zgodny z koncepcją rozwoju muzeów w Czechach w latach 2015–2020. Głównym celem portalu jest koncentracja i udostępnianie w jednym miejscu informacji o muzeach literackich i innych miejscach pamięci związanych z historią literatury w Czechach.

W strukturze portalu znajduje się wyszukiwarka nazwisk pisarzy, poetów, dziennikarzy, scenarzystów itp. Portal daje także możliwość wyszukiwania muzeów i zabytków na mapie. Mapa jest stopniowo uzupełniana o miejsca pomników, grobów i tablic pamiątkowych. Wyszukiwanie użytkownikom zagranicznym znacznie ułatwia angielska wersja portalu.

Długofalowym celem portalu jest zwiększenie zainteresowania czeskiej i zagranicznej publiczności zarówno „śladami” zachowanymi w miejscach pamięci (przedmioty dokumentujące informacje o autorze i jego twórczości), jak i topografią historii literatury czeskiej. Popularność portalu rośnie z każdym rokiem. W 2018 r. liczba odwiedzających wyniosła 28 931, liczba odwiedzin – 30 709, a liczba wyświetlonych stron – 1 540 119.

Działalność bibliotek muzealnych dotyczy szerokiego zakresu dyscyplin. Ich działania są często bardzo wyspecjalizowane. Aby osiągnąć odpowiednią jakość tych działań, zarówno obecnych, jak i przyszłych, konieczna jest współpraca z ekspertami krajowymi i zagranicznymi. Wspomnijmy chociażby o wyspecjalizowanych laboratoriach i pracowniach konserwacji zajmujących się badaniami materiałów oraz ich zastosowaniem, które poprzez odpowiednio dobraną metodologię udostęp-

niają wyniki swoich badań w celu ich zastosowania w praktyce bibliotecznej, a także o firmach, ich programistach oraz specjalistach, bez których trudno byłoby się odnaleźć w stale zmieniającym się świecie katalogowania, digitalizacji i prezentacji zbiorów w bibliotekach muzealnych.

Działalność biblioteki muzealnej również nie może odbywać się bez ustandaryzowanych procedur wynikających z przepisów i metodologii, których liczba rośnie wraz ze wzrostem ustawodawstwa. Te normy prawne podlegają modyfikacjom, dalszemu opracowywaniu poszczególnych paragrafów w formie dekretów i instrukcji metodologicznych.

Oprócz standardów związanych z zarządzaniem, rejestracją i ochroną zbiorów o charakterze muzealnym, określono również standardy dla innych działań. Obszar prezentacji kolekcji podlega np. ustawodawstwu (*Ustawa o ochronie zbiorów muzealnych* nr 483/2004 Dziennika Ustaw⁸), które zobowiązuje organy zarządzające instytucjami kultury do udostępniania zbiorów za pośrednictwem wystaw, publikacji i programów wszystkim zainteresowanym, z publicznością niepełnosprawną włącznie. Standaryzacja usług publicznych zapewnia zatem demokratyczny dostęp do zbiorów.

Podobnie jak wszystkie biblioteki publiczne w Republice Czeskiej, biblioteki muzealne również wdrażają konkluzje przyjęte przez Radę Europy i określone w strategii dotyczącej europejskiego dziedzictwa kulturowego XXI wieku. Wnioski te dotyczą rozwoju społecznego, terytorialnego i gospodarczego oraz wiedzy i edukacji.

Nauka i badania

Biblioteki muzealne, jako jeden z elementów krajowego systemu bibliotek w Republice Czeskiej, zapewniają opiekę nad dziedzictwem kulturowym (zbiory zarejestrowane w Centralnej Ewidencji Zbiorów CES), a jednocześnie działają jak każda biblioteka publiczna, udostępniając książki i inne dokumenty szerokiej publiczności.

Komisja Biblioteczna SMiG działa obecnie jako profesjonalne stowarzyszenie wspierające i kładące nacisk na wszystkie powyższe działania. Raz w roku członkowie komisji spotykają się na trzydniowym seminarium w celu wymiany doświadczeń, omówienia problemów, zdobywania nowych informacji branżowych, a także wzajemnego poznawania się i nawiązywania kontaktów zawodowych.

Potrzeba wymiany doświadczeń i informacji z naszej dziedziny, tj. historii kultury książki, ma swoje korzenie w minionym wieku. Prawie sto lat temu nasi poprzednicy, a mianowicie wpływowe osobistości, takie jak Zdeněk Tobolka, pierwszy profesor lingwistyki na Uniwersytecie Karola, Jan Thon, Flora Kleischnitzová i wielu innych, 15 stycznia 1930 r. założyli Czechosłowackie Towarzystwo Biblioteczne (Československá společnost knihovědná). Różniło się ono od innych stowarzyszeń, których działalność była zorientowana na zawód bibliotekarza. Skupiało się przede wszystkim na badaniach historycznych zbiorów książek oraz opiece nad nimi, co było oczywiście determinowane

⁸ Zákon č. 483/2004 Sb. W: *Zákony pro lidi* [online]. [Dostęp 24.01.2020]. Dostępny w: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-483>.

kwalifikacjami założycieli stowarzyszenia. Większość z nich to specjaliści od historii, literatury, języka i archiwizacji. Jednak stowarzyszenie nie izolowało się – stało się członkiem IFLA, a jego członkowie reprezentowali krajowych bibliotekarzy na konferencjach międzynarodowych.

Celem stowarzyszenia na poziomie ogólnym było wspieranie rozwoju bibliotekarstwa w Czechosłowacji. W szczególności oznaczało to zajęcie się pytaniami bibliologicznymi w węższym zakresie, nauką o książce, jej historią, historią pisma, typografią, dekoracją książki, społecznymi funkcjami książki, bibliopsychologią. Kolejnym celem stowarzyszenia było tworzenie bibliografii oraz publikacji o tematyce bibliotekoznawczej – publikowanie w czasopismach kulturowych, wydawanie monografii. Ta rozwojowa organizacja, której kolejnym celem było budowanie edukacji zawodowej, przestała istnieć 14 czerwca 1945 r. Została wówczas włączona do jednolitej organizacji Związku Bibliotekarzy Czeskich i zakończyła swoją działalność.

Pola zainteresowań ówczesnego stowarzyszenia bibliotekoznawczego obejmowały wiele wspólnych tematów, które bibliotekoznawcy i bibliotekarze zajmujący się historycznymi zbiorami książek z pokolenia na pokolenie rozwijają, i do których, przy wykorzystaniu współczesnej wiedzy i dojrzałej technologii, wprowadzają innowacje. W ciągu ostatnich 30 lat historia kultury książki ewoluowała od historii książki do badania relacji między książką a społeczeństwem.

Jednak udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące wpływu książki na zmiany kulturowe i intelektualne w społeczeństwie lub wpływu społeczeństwa na książkę, nie jest możliwe bez dokładnego opisu fizycznych aspektów książki i jej pochodzenia, co umożliwia śledzenie trajektorii poszczególnych tytułów książek w sieci autorów, mecenasów, producentów, dystrybutorów i czytelników.

Badania w bibliotekach muzealnych mają obecnie znacznie większy wpływ na dziedziny dotyczące nauki i kultury. Należy się spodziewać, że projekty w tym obszarze będą prowadzić do współpracy bibliotek muzeów i instytucji akademickich.

Podsumowanie

Biblioteki muzealne, odpowiedzialne za stan zachowania swoich zbiorów, muszą dokonać wyboru odpowiedniej strategii (odporność/wytrzymałość zbiorów zależy od składu materiału oraz warunków klimatycznych; zagrożone są przede wszystkim dokumenty z wieku XIX i XX), by ocalić je dla przyszłych pokoleń. Jednocześnie biblioteki muzealne funkcjonują w środowisku stale ewoluujących elektronicznych nośników danych. Gromadzenie i przechowywanie licznie powstających kopii cyfrowych również wymaga strategii i narzędzi do zachowania ciągłości informacji przetworzonych na postać cyfrową.

Wyjątkowość historycznych zbiorów książkowych często ma drugie, ukryte znaczenie, które należy interpretować tak, aby proces poznania nie opierał się jedynie na samych faktach. Z pewnością każdy z nas znalazłby nawiązanie do własnych doświadczeń codziennego obcowania z książkami oraz głębokiego związku z nimi. Na koniec wszystkim życzę, aby ten związek nas wzmacniał i nadal nas wzbogacał.

Literatura:

W artykule omówiono wypowiedzi członków Komisji Bibliotecznej SMiG: Aleny Petruželkovej, Štěpánki Běhalovej i Jiřígo Davida, a także współpracujących z Komisją Biblioteczną: Tomáša Foltýna, Blanki Skučkovéj i Evy Svobodovej, którzy również przyczynili się do powstania numeru 2 (2019) „Věstníka AMG”⁹ dotyczącego bibliotek muzealnych.

Tłum. Katarzyna Žák-Caplot, Grażyna Deneka

Bibliografia:

1. BĚHLOVÁ, Š. Knihovnymuzeí a galerii. *Duha* 2013, č. 2.
2. Knihovnická komise AMG. W: *Asociacemuzeí a galerií ČR* [online]. [Dostęp 23.01.2020]. Dostępny w: <https://www.cz-museums.cz/web/amg/organy-amg/komise/knihovnicka-komise>.
3. Muzejní knihovny. *Věstník AMG* [online]. 2019, nr 2. [Dostęp 23.01.2020]. Dostępny w: https://www.cz-museums.cz/UserFiles/file/2019/Vestnik/2_19_web.pdf.
4. OKROUHLÍKOVÁ, J. Semináře pro muzejní knihovníky. Část 3. *Čtenář* 2006, č. 10, s. 373–375.
5. VRCHOTKA, J. Semináře pro muzejní knihovníky. Část 1. *Čtenář* 2006, č. 7–8, s. 248.
6. VRCHOTKA, J. Semináře pro muzejní knihovníky. Část 2. *Čtenář* 2006, č. 9, s. 296–298.
7. Zákon č. 122/2000 Sb.: Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. W: *Zákony pro lidi* [online]. [Dostęp 24.01.2020]. Dostępny w: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-122>.
8. Zákon č. 483/2004 Sb. W: *Zákony pro lidi* [online]. [Dostęp 24.01.2020]. Dostępny w: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-483>.
9. Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb [online]. [Dostęp 23.01.2020]. Dostępny w: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy.

PETRUŽELKOVÁ, A. Biblioteki muzealne w Stowarzyszenia Muzeów i Galerii (SMiG) oraz sieci bibliotecznej w Republice Czeskiej. Tłum. K. Žák-Caplot, G. Deneka. *Biuletyn EBIB* [online]. 2020, nr 3 (192), Biblioteki muzealne. [Dostęp 25.06.2020]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/676>.

⁹ Muzejní knihovny. *Věstník AMG* [online]. Nr 2/2019. [Dostęp 23.01.2020]. Dostępny w: https://www.cz-museums.cz/UserFiles/file/2019/Vestnik/2_19_web.pdf.